

„GLASBENA MATICA“ V LJUBLJANI.

49. DRUŠTVENO LETO. 29. LETO REDNIH KONCERTOV.

V PONDELJEK, 9. MAJA 1921, OB 8. ZVEČER
V VELIKI DVORANI HOTELA „UNION“

KONCERT

pod vodstvom koncertnega
vodje g. Ivana Brezovška.

SODELUJEJO:

Ga. PAVLA LOVŠE-TOVA, koncertna pevka, sopran;
g. IVAN LEVAR, operni pevec kr. narodnega gledališča,
bariton, in pomnoženi orkester kr. narodnega gledališča
ter moški in mešani zbor „Glasbene Matice“.

□ □ □

SPORED:

1. RUBINSTEIN: JUTRO. Moški zbor s spremljevanjem orkestra.
  2. a) PAVČIČ: NA KRKL. Moški zbor.
  - b) ŠANTEL: AGANČE BOŽIJ.
  - c) ADAMIČ: APRIL.
  - e) LAJOVIC: LAN.
- } Mešani zbori.

ODMOR.

3. P. HUG. SATTNER: V PEPELNIČNI NOČI. Kantanta za mešani zbor, soli in orkester.

□ □

Točke pod 2. in 3. so še v rokopisu in se bodo izvajale prvič na tem koncertu.

ANTON RUBINSTEIN.

Rodil se je 28. novembra 1830. v Wechwotinezu. Pri svoji materi je dobil toliko glasbene predpriprave, da je 7 letnega dečka sprejel najboljši klavirski pedagog v Moskvi, Alex. Volloing v svojo šolo, ter ga seznanil z Lisztom. Pozneje je študiral v Berlinu pri Dehnu, kjer je spoznal vse veličine nemške glasbe, ter se vrnil v Petrograd in dosegel priznanje, da je boljši ruski komponist.

Rubinstein zavzema jedno najodličnejših mest med ruskimi glasbeniki tako kot pianist, kakor tudi kot organizator in slednjic tudi kot komponist.

Kot pianist je osvojil takorekoč cel svet in je vžival zlasti med Nemci, Francozi in Angleži največje spoštovanje. Leta 1858. je postal dvorni pianist in koncertni mojster v Petrogradu. Njegove koncertne turneje so mu donasale vse mogoče časti — bil je povzdignjen tudi v plemski stan — in toliko denarnih sredstev, da je posvetil lahko velik del svojega življenja brezskrbno ustvarjanju glasbenih del.

Nič manjše niso njegove zasluge kot organizator in pedagog. V Petrogradu je ustanovil konservatorij, kjer je deloval dolgo let kot učitelj ter vzgojil celo vrsto najodličnejših ruskih komponistov in glasbenikov.

Kot komponist je delal izredno lahko in veliko. Bil je prepojen častihlepja in težnje ustvarjati dela neprekosljive velikosti. Njegova dela kažejo jasno vpliv nemških romantikov, — predvsem Schumana, pa tudi vplivi Chopina, kakor tudi Liszta in Berliozu niso izostali. Z operami „Dimitrij Danskoj“ in „Toms“ si je doma in v tujini pridobil ime prvega ruskega komponista. Tem operam je sledilo še veliko oper, oratorijev in simfonij — vendar pa so vsa ta mnogoštevilna dela že danes povečini pozabljena. V svojih divnih pesmih in klavirskih skladbah pa živi še danes in leto za letom jih najdemo na repertoarju najodličnejših umetnikov.

„Jutro“ je delo mlajših dni; v njem slika solnčni vzhod.

V PEPELNIČNI NOČI.

Ni ga slovenskega pesnika, ki bi se narodu tako hitro priljubil, kakor Simon Gregorčič. A tudi ni pesnika, čigar pesmi bi bile tako prikladne za skladbo kakor Gregorčičeve in le malo je še njegovih pesmi, ki bi ne hile še vglasbene. Stvar je jednostavna: Gregorčič je lirik, in lirična pesem najhitreje najde glasbenega interpreta, pa tudi najlažje odmeva v lirično navdahnjenem slovenskem srcu.

P. Hug. Sattner je vglasbil poleg Gregorčičevih pesmi najprej „Nevihto“ za moški zbor, potem kantati „Oljki“ in „Soči“ z orkestralnim aparatom, ki jih je Glasbena Matica izvajala pred leti z velikim uspehom. Njegovo najnovejše delo pa je kantata „V pepelnični noči“. Skladatelj ima navado, da par let molči; vemo pa, da na tihem snuje novo delo, ki se naenkrat pojavi. Prijatelji so mu prigovarjali, naj se loti „Pepelnične noči“, ki je v sedanji dobi ravno tako aktualna, kakor je bila svojčas „Soča“. Danes leži to delo pred nami.

Kantata se prične z osemtaktno temo v c-molu, katero prične vijolončel, povzame vijola, II. in I. vijolina, dočim jo drugi glasovi primerno kontrapunktirajo, vedno bogateje in silneje. Uvodni stavek se vmiri in celi zbor vstopi unisono . . . Polnočni zvon z visocih lin krepko zaklenkal je . . . V fugiranih stavkih slika konec predpustnih veseljc in zbiranje v svetišču božjem. Sopranski samospev vstopi in v lepi kantileni riše krasoto božjega hrama . . . Glej, božji hram tam sred poljan dviguje se v nebo . . . Krepak moški zbor vpade in naznanja vrvenje krdel v svetišče; seveda sama košata gospoda, nakičena z dragulji in biseri, gospoda, kateri je v zabavo celo kontrast med ravno minulimi bakanalijami in resnobno pepelnično nočjo. . . . Kot reke v morje vanj nocoj krdela silno vro . . . Zbor precej razprežen, odločen in kremenit, čigar konec je odprto vprašanje. V tem hipu čuje pesnik skrivnosten glas: Kar zreš jih pred seboj, zapiši mej mrličce mi s pepelom tem nocoj. — V dolgem, pomenljivem samospevu popiše pesnik svoje sanje. Najprej sebi vsuje pepela na teme — vtopljen v neme misli. . . . Pepela zdaj na teme sem najprvo sebi vsul . . .

nato pozove krdela in mešani zbor se obrne do njih, preteč in svareč kronane glave, katerim se bo kmalo strlo žezlo in prestol v prah. . . . Oj grešniki maziljeni, proč krono in škrlat. . . . Istotako krivičnike, ki reveže zatirajo: dalje one, ki z umom in cvetom let veseli se bahajo: vsi bodo prah in pepel. — Ritem se spremeni in v šestosminkem taktu priskaklja sedaj še . . . roj neskrbnih jasnih lic in lepši od cvetic . . . eleganten, dvoglasen salonski valček za soprane in alte, poln mladeniškega ognja in razboritosti: . . . Nazadnje roj še priskaklja neskrbnih jasnih lic . . . Naj li tudi te zaznamujem za smrt? — Resnobni akordi spremane situacijo in bariton z drhtečim glasom peva . . . Zaplakal nad tem krasom sem, še ta s tresočim glasom sem zaznamoval na smrt. . . . Smrtna tišina [zavlada v orkestru. — Končano! — Ne! — Tam doli duri zaškripljejo . . . In nove trume v božji hram skoz nje se vsipljejo . . . Mešan zbor v poljudnem tonu . . . Ne, teh ne bom pepelil, to pač je narod moj! . . . Bariton zopet zavzame svoje mesto in izvrši hvaležno svojo nalogo: — Vstani, vstani, borni narod moj, pepelni dan ni dan več tvoj, tvoj je vstajenja dan! . . . V ta spev vpade celi zbor in orkester in v mogočnih akordih slavi slovenskega naroda vstajenja dan . . . vstajenja dan, vstajenja dan, vstajenja dan . . .

O skladbi bo sodila javnost; lahko pa se reče, da je to delo, četudi po obsegu ne najdaljše, vendar po glasbeni vsebini in čutu našega skladatelja najboljše delo. Je moderno; vendar ne v tem smislu, da bi delalo velikanske skoke in daleč za seboj pustilo ljudstvo, ki ne more slediti; marveč je nova etapa, do katere se bo slovenska duša lahko in rada povspela; je skladba, ki jo bo narod radi zdrave melodike in globokega čuta umel; skladba, ki ne bo počivala v arhivu Glasbene Matice, marveč bo radi prikladnosti in ker je prepojena narodnostnega idealizma, našla pot med slovanski svet.

1. JUTRO.

(Rubinstein.)

Na gorovje strmo, ki se z nebom spaja,
tam iz rožnih dolov siva megla vstaja.
Glejte, kakor dim se vije v visočine
med oblake žarne, dokler med oblaki brati ne izgine.
In vže po valih zarja je razlita.
Na obzorju vzhodnem dan vže se svita.
Jutra mlado solnce krasno, glej, žari se.
Noč beži, vse stvarstvo dneva veseli se.
Čez nebesa šinja se le svit razgrinja.
Človečanstva genij, zvedri se!
Bridkosti, ki od nekdaj vživaš, v duši se vzradosti,
zvedri se in veruj, zvedri se!
Zdaj se še bojuješ, kmalu dožaluješ!
Zvedri se in veruj, zvedri se in veruj!

2. NA KRKI.

(Drag. Kette.)

Tiha in nema
se vije krog mesta
in ga objema
kot ljubica zvesta.

Zadnja luč sije
še tam izmed vej,
Krka se vije
počasi naprej . . .
Adijo, adijo !

Ljubica, naj se obličje ti zjasni,
ljuba, ne joči nikar!
V daljno krajino, ah, v boj opasni
kliče me car.
Da se še ljubiva, da se še vidiva,
ljubica upaj,
morda še kdaj ali morda ne prideva
nikdar več skupaj . . .
Morda še kdaj bom gledal ti v lice
v sladkem zavzetju . . .
Ali morda počival v tuje zemljice
hladnem objetju.
Adijo! . . .

Kakor meglice,
kakor vodice
sredi te reke
časi hitijo . . .
Morda na veke,
ljuba, adijo!

3. AGANČE BOŽIJ.

(Iz glagolske maše.)

Aganče Božij,
iže vzemlješi griehi mira,
pomiluj nas.
Aganče Božij,
podaj nam mir!

4. APRIL.

(Odlomek iz „Rožnega grma“.
Cv. Golar)

Cvete zrak, cvete dih pomladi,
in oblaki pleto se kot slak,
in april nori po livadi:
Zvončkov, vijolic si del je za trak,
z burjo nevesto mu pleše korak.
Radost srebrna in klik se razlega visoko,
in zdrami se božje oko, ki milo,
prijazno, zemljo obsega:
V zarji nebeški se duri odpro,
v zlatem oblaku gre Bog čez nebo,
pisani blišč razlije na polje,
rožo ljubezni vrže v srce.

5. LAN.

(D. M. Domjanič.)

Dalko polje, beli dan,
v polju se zaplaval lan,
rosa drobna se sveti,
duša draga, gde si ti?

Rosu bude sunce vzelo,
bu li moje suze štelo?
Kad cvet bu lan,
buš vre moja onaj dan?

Vidiš, sad se vse plavi,
zakaj jošče kesniš ti?
Z žalosti bleđi mi lice,
naj pozabit naj božice!

Kaj po boju gde ležiš,
za navek pod poljem spiš?
Poveč mi: kad lan bu cvel,
buš od mene senjat šel?

Tak ja dragam cvetje lana,
tak boli me v srcu rana,
tak ja dragam cvetje lana,
tak boli me v srcu rana.

6. V PEPELNIČNI NOČI.

(Simon Gregorčič.)

Polnočni zvon z visokih lin
krepko zaklenkal je!
Potihnil glas je vijolin,
strunar odbrenkal je!

Plesišča in gledišča se
povsod zapirajo,
v odprta pa svetišča se
zemljani zbirajo.

Glej božji hram tam sred poljan
dviguje se v nebo,
oj božji hram tako prostran
in pa krasan tako!

Kot reke v morje vanj nocoj
krdela silna vró,
svetišče polno je takoj —
in duri se zapro.

Tu v bagru ino v svili vse
nocoj košati se,
diši ti po kadili vse
in sveti v zlati se.

Več biserov ko v dnu morjá
pred tabo se iskri,
in več kot zvezd je vrh nebá,
tu jasnih je oči.

Tu gibki udje, vzorna rast,
tu let in lica cvet,
tu zemlje slast, bogastvo, čast . . .
o ti pregrešni svet! —

A čuj! . . . Nek duh zakličé mi!
„Kar zreš jih pred seboj,
zapiši mej mrliče mi
s pepelom tem nocoj!“

In stopil sem pred žrtvenik,
kot bi duhovnik bil,
pepel iz oljčnih je mladik
nanj del cerkovník bil.

Pepela zdaj na teme sem
najprvo sebi vsul,
vtopil se v misli neme sem,
le Bog jih sam je čul.

Pozval na to krdela sem
in prišla šo hrumeč,
zaznamoval jim čela sem
preteč in pa svareč:

Oj grešniki maziljeni,
proč krono in škrlat,
saj boste vsi prisiljeni,
vkloniti smrti vrat.

Sedaj vi narodom ste strah,
strah tudi vas bo zmel,
to žezlo prah, prestol bo prah,
vi boste prah, pepel!

Vi, ki zaklade zbirate
iz bližnjikov krvi,
ki reveže zatirate —
prah boste tudi vi!

Ti roj, ki noč in dan prežiš,
da brata v past bi vjel,
ti smrti v zanjke se vloviš,
prah bodeš in pepel!“

Prišel še mnog, še mnog je trop,
Mar se bo kak otel?
Ne! Vsem podpisal sem potop:
„Prah boste in pepel!“

Nazadnje roj še priskaklja
neskrbnih, jasnih lic,
čist, kakor angeli neba
in lepši od cvetic.

Zaplakal nad tem krasom sem,
češ: tudi ta bo strt!
Še te . . . tresočim glasom sem,
zaznamoval za smrt . . .

Končano! — Ne! — Čuj, duri tam
ječe zaškripljejo,
in nove trume v božji hram
skoz nje se vsipljejo.

Na teh ni srebra ne zlata,
in blesk jim je neznan,
na licih tožnih se pozna
le sled solza in ran.

To pač je siromakov rod,
molče je zunaj stal
in mirno čakal, da gospod
prostora bi mu dal.

Sedaj, ko prost mu je pristop,
korak približa svoj,
jaz pa spoznam trpinov trop,
oh, bil je — narod moj!

Odložil sem tedaj pepel,
v klečeče vprl oko,
za blagoslov sem roke vspel
ter kliknil sem krepko;

Le vstani, vborni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dan!

